

Chùa Xá Lợi Răng Phật - biểu tượng truyền thừa phật pháp ở Sri Lanka

ISSN: 2734-9195 09:33 02/12/2025

Sự thừa nhận vai trò độc nhất vô nhị của Chùa Xá Lợi Răng Phật như là nơi lưu giữ quốc bảo và là biểu tượng chính danh của vương quyền Sinhalese, duy trì bản sắc tôn giáo và văn hóa của Sri Lanka qua hàng thiên niên kỷ.

Chùa Xá Lợi Răng Phật (Sri Dalada Maligawa) tại Kandy, Sri Lanka, nơi lưu giữ Xá Lợi Răng nanh bên trái của đức Phật Thích Ca Mâu Ni.

Chùa Xá Lợi Răng Phật (Sri Dalada Maligawa) tọa lạc tại Kandy, thủ phủ của Tỉnh Trung tâm Sri Lanka, là một thành phố từ lâu đời, trung tâm văn hóa và lịch sử quan trọng của quốc đảo. Sri Dalada Maligawa không chỉ là một thánh địa Phật giáo mà còn là một cơ chế tôn giáo - chính trị của vương quyền Sinhalese trong suốt nhiều thế kỷ.

Ngôi chùa lưu giữ Xá Lợi Răng của đức Phật Thích Ca Mâu Ni là Quốc bảo, biểu tượng kết nối liên tục trong truyền thừa Phật giáo tại Sri Lanka.

Theo sử liệu, Xá Lợi Răng Phật được đưa đến Sri Lanka vào thế kỷ thứ IV bởi Công chúa Hemamala và Hoàng tử Dantha từ Kalinga (Ấn Độ), dưới triều đại Vua Kirti Sri Megavanna.

Trong lịch sử Sri Lanka, một truyền thống dân gian được thiết lập đó là người nắm giữ Xá Lợi Răng có quyền thiêng liêng để cai trị vùng đất này. Điều này giải thích tại sao Xá lợi Răng luôn được lưu giữ cẩn thận trong một ngôi đền đặc biệt, nằm trong khuôn viên cung điện hoàng gia, bất kể thủ đô chuyển dời nhiều lần, từ Anuradhapura, Polonnaruwa, cho đến Kand...

Sự gắn kết giữa Xá Lợi và vương quyền đã biến ngôi đền không chỉ là nơi thờ cúng mà còn là trung tâm quyền lực chính trị của đất nước Sri Lanka.

Lịch sử xây dựng **Chùa Răng Phật** tại Kandy là minh chứng cho sự kiên cường của tín ngưỡng Phật giáo Sinhalese trước các cuộc xâm lược từ bên ngoài. Ngôi đền đầu tiên, được xây dựng vào khoảng năm 1600 dưới thời Vua Vimaladharmasuriya I, đã bị phá hủy bởi người Bồ Đào Nha. Việc liên tục xây dựng và trùng tu sau đó (dưới thời Vua Rajasinghe II, Vua Narendrasinghe và đặc biệt là Vua Kirthi Sri Rajasinghe vào thế kỷ 18) đã khẳng định vị thế bất khả xâm phạm của Xá Lợi Răng Phật.

Kiến trúc của chùa mang phong cách Kandyan độc đáo, kết hợp giữa nghệ thuật truyền thống Sri Lanka và các ảnh hưởng từ những "*Dalada Mandira*" (ngôi đền lưu giữ Xá Lợi) cổ đại. Sự lộng lẫy trong trang trí bằng vàng, bạc, đồng và ngà voi thể hiện sự tôn kính vô song của vương quyền và phật tử đối với di vật thiêng liêng.

Năm 1988, quần thể chùa và thành phố Kandy đã được UNESCO công nhận là Di sản Văn hóa Thế giới. Sự công nhận này không chỉ là về mặt kiến trúc mà còn là sự thừa nhận vai trò độc nhất vô nhị của ngôi đền trong việc bảo tồn bản sắc tôn giáo và văn hóa Sri Lanka.

Xá Lợi Răng được tôn trí trong hộp tráp bằng vàng tinh xảo, hiếm khi được trưng bày công khai. Các nhà sư thuộc hai chi phái Phật giáo lớn là Malwatta và Asgiriya luân phiên thực hiện các nghi lễ ba lần mỗi ngày.

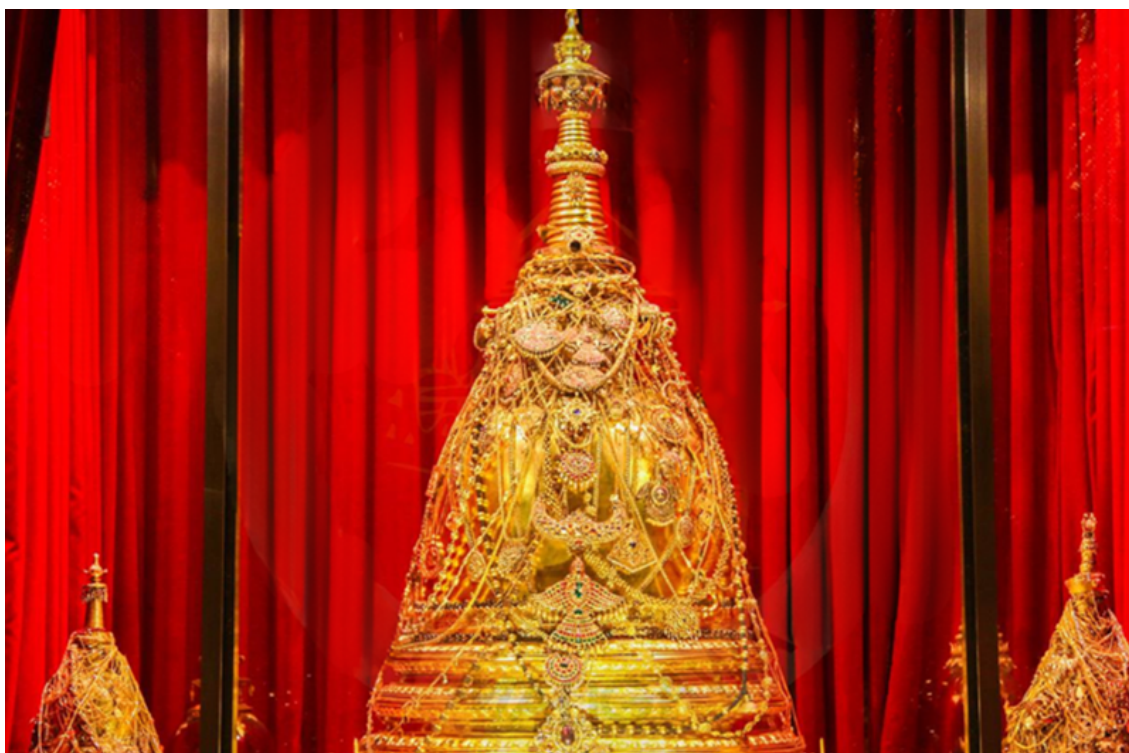

Hàng năm vào tháng 8, lễ hội quan trọng nhất **quốc đảo Phật Tích Lan** - Esala Perahera được tổ chức để tôn vinh Xá Lợi Răng Phật. Lễ hội này không chỉ là một cuộc rước tôn giáo mà còn là một biểu tượng văn hóa quốc gia của Sri Lanka, thu hút hàng triệu tín đồ và du khách.

Lễ hội với những cuộc diễu hành với hàng trăm con voi được trang hoàng lộng lẫy bằng vẽ Hena và choàng những chiếc áo khoác lụa gấm đủ màu sắc, các điệu múa truyền thống, các tiết mục văn hóa phản ánh sự kết hợp hài hòa giữa tín ngưỡng dân gian và truyền thống Phật giáo Nguyên thủy (Theravada).

Việc bảo vệ và quản lý Xá Lợi Răng được đặt dưới sự giám sát chặt chẽ của cơ chế tam quyền, đó là vai trò của tôn giáo (Sangha), vai trò của nhà nước và vai trò của xã hội (tín đồ/dân chúng), để đảm bảo tính liên tục, minh bạch trong các nghi lễ.

Hai vị lãnh đạo tối cao của hai chi phái Malwatta và chi phái Asgiriya trong Tăng đoàn Phật giáo nguyên thủy ở Sri Lanka sẽ điều hành các hoạt động có sự tam

gia của tăng đoàn. Các vị Mahanayake Đại diện cho Tăng đoàn chịu trách nhiệm về các khía cạnh tâm linh và nghi lễ của Xá Lợi Răng Phật. Qua đó giúp duy trì mạng mạch truyền thừa phật pháp, đảm bảo thống nhất các nghi thức thờ cúng, kinh kệ và các hoạt động tôn giáo diễn ra theo truyền thống Theravada.

Hai vị Thượng tọa Mahanayake của hai chi phái giữ vai trò cao nhất trong việc bảo vệ tính thuần khiết của giáo lý và các quy tắc Tăng đoàn liên quan đến Xá Lợi.

Phía dưới là vị thủ hộ tại gia Diyawadana Nilame, đây là một chức vụ thế tục (người tại gia) và là người quản lý chính của đền thờ. Người đại diện cho Quyền lực Thế tục/Nhà nước/Dân chúng. Trong lịch sử Sri Lanka, vị trí này được bổ nhiệm bởi nhà vua, đại diện cho vai trò bảo trợ của nhà nước đối với Xá Lợi Răng (Palladium), vì người nắm giữ Xá Lợi được xem là người cai trị hợp pháp. Họ Quản lý Hành chính và Tài sản, chịu trách nhiệm về các vấn đề hành chính, tài chính, bảo trì cơ sở vật chất của ngôi đền, quản lý các đất đai, tài sản thuộc về chùa. Đồng thời cũng chịu trách nhiệm chính trong việc tổ chức Lễ hội Esala Perahera – Lễ hội rước Xá Lợi Răng vĩ đại hàng năm, một sự kiện văn hóa và quốc gia quan trọng.

Cơ chế tam quyền này tạo ra một hệ thống kiểm soát và cân bằng hoàn hảo, đảm bảo sự an toàn tuyệt đối về việc bảo vệ vật lý và hành chính do Diyawadana Nilame quản lý, trong khi các nghi lễ thiêng liêng được hai vị Mahanayake giám sát, ngăn chặn bất kỳ sự lạm quyền hay những ý đồ riêng của bất kỳ ai. Đồng thời cũng ngăn không cho bất kỳ cá nhân hay chi phái tôn giáo nào độc quyền kiểm soát Xá Lợi Răng.

Xá Lợi Răng là tài sản tinh thần của toàn dân tộc Sri Lanka và của Phật giáo thế giới. Hệ thống này phản ánh sự kết hợp lịch sử giữa vương quyền (nay là nhà nước) và Tăng đoàn trong việc bảo trợ và duy trì Phật pháp, một truyền thống có từ thời các vị vua Sinhalese cổ đại. Khẳng định tính chính thống lịch sử, đảm bảo sự cân bằng và tính ổn định trong việc bảo tồn Xá Lợi Răng, duy trì sự gắn kết giữa Tăng đoàn và giới thế tục.

Chùa Xá Lợi Răng Phật đã trải qua những thăng trầm lịch sử, các cuộc chiến tranh, vai trò của Sri Dalada Maligawa như một nguồn cảm hứng tâm linh và một biểu tượng văn hóa đã và đang được duy trì một cách bền vững.

Tin, bài ảnh: **Cát Khánh**